

«Το Λουτρό στην παράδοση των Ελλήνων του Πόντου»
«Bathing in tradition of Pontian Greeks»

Το λουτρό ή ο λουτρός.

Μέσα στο λουτρό οι φωνές του νερού ακούγονται μυριάδες, καθώς ξεχύνεται ορμητικό στις γούρνες κι από αυτές περιλούζει τα σώματα, χαρίζοντας εξαγνισμό, εξυγιάνση και απόλαυση. Το νερό πρόσφερε εξαιρετικές υπηρεσίες στο δημόσιο βίο των Ελλήνων του Πόντου μέσα από την αστική συνήθεια του λουτρού. Η διαδικασία του λουσίματος, που διαρκούσε συνήθως και ολόκληρη την ημέρα, είχε μορφή τελετουργίας, συνόδευε σημαντικά γεγονότα στη ζωή των ανθρώπων (λουτρό της νύφης) γι' αυτό και αποτελούσε, κυρίως για τις γυναίκες, σπουδαία κοινωνική εκδήλωση. Οι Έλληνες του Πόντου διατήρησαν τη συνήθεια του λουτρού και στις περιοχές εγκατάστασής τους στον ελλαδικό χώρο.

Λουτρό, Καλλιθέα Αττικής, 1935.

«Ή **καλομάνα** μ' η Σεκερή (Παρασκευή Δεληκάρη) όνταν έλουζε με με χασευτόν νερόν, εθαρείς και θα έβραζε με άμον το αρνίν και με το σπαρτσίν εθαρείς και θα εβγάλνεν το πετσι μ'. Σίτα έλουζε με **ετραγώδ'νεν** κίελα «τα μάρμαρα τη Πόλης, εμάρανές με κόρη...» και όνταν ετέλευεν, **εσταύρωνεν**, σίτα ετραγώδνεν, το **τάσιν** με το χασευτόν το νερόν, έκσυζεν α σο κιφάλι μ', ετύλιζεν το κορμί μ' με την χαβλίν και έλεγέ με «**τα κακά σ' να παίρω μόρο μ', λελεύω σε, ποδεδίζω σε, γουρπάν σ' εσέν να γίνουμαι...**».

Αφήγηση: Γιώργος Στ. Δεληκάρης, 2010.

Bath.

Bathing was part of the social life of the urban societies of Greeks of Pontos.

In the bath, the water is flowing powerful in the basins, bathing the bodies and offering purification, cleansing and pleasure. The procedure of bathing would, usually, last for a whole day. The ritual was part of important days and ceremonies (such as bathing the bride) especially for the women. The Greeks of Pontos kept the habit of bathing when they moved and settled in Greece.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

«Περιβάλλον και Πολιτισμός 2010. Φωνές Νερού Μυριάδες»

7, 8, 9 και 10 Οκτωβρίου 2010

«Το Λουτρό στην παράδοση των Ελλήνων του Πόντου»

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Committee for Pontian Studies

ΤΗΛ: 210 9325521 FAX: 210 9354333. info@epm.gr - www.epm.gr

περιβάλλον
& πολιτισμός

φωνές νερού
μυριάδες

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

«Το Λουτρό στην παράδοση των Ελλήνων του Πόντου»

Αντικείμενα λουτρού από το Μουσείο Ποντιακού Ελληνισμού

1. Τάσι. Μεταλλικό σκεύος για να περιχύνουν το νερό. Το έφτιαχναν από ποικίλα μέταλλα, σε διάφορα μεγέθη και με ποικίλη διακόσμηση.

Metal Bowl. Vessel used for the rinsing of the body. It was made of metal alloys in a variety of shapes and decoration.

Το **τάσι** ήταν το βασικότερο χρηστικό αντικείμενο για το λουτρό. Ως σκεύος του νερού που χρησιμοποιούσε ο λουόμενος, το τάσι αποτελούσε το κύριο μέσον για την ευεργετική χρήση του νερού και γι' αυτό λειτουργούσε και ως όργανο μεταβίβασης ευλογίας, σχηματίζοντας το σχήμα του σταυρού στο κεφάλι του παιδιού που έλουζε η μητέρα ή η γιαγιά. Το ενδιαφέρον για τα υλικά κατασκευής του και την επεξεργασία του μας έχει προσφέρει αριστουργήματα μεταλλοτεχνίας. Η διακόσμησή του ήταν ποικίλη, απλή ή περίτεχνη, έκτυπη ή εγχάρακτη. Η χάραξη μονογράμματος ήταν συνήθης, καθώς επιβεβαίωνε την ατομική ιδιοκτησία και πρόβαλλε το κύρος του κατόχου του.

The **metal bowl** was the most important tool for the bath. It was used by the people not only for the rinsing of the body, but as a vessel pouring blessing on the body by forming the shape of a cross over the head of the child that was bathed by the mother or the grandmother. The wide variety of materials and techniques used for their construction has offered us masterpieces of metalwork. The engraving of the owner's name not only would confirm the ownership but moreover it would increase a person's prestige.

2. Ναλία. Ξύλινα τσόκαρα, με περίτεχνη διακόσμηση, απαραίτητα σε μικρούς και μεγάλους για τη δραστηριότητα μέσα στους υγρούς χώρους του λουτρού.

Clogs. Wooden clogs with elaborate decoration, necessary to both grown-ups and children in the wet areas of the bath.

Τα **ναλία** ήταν από τα βασικά χρηστικά αντικείμενα του λουτρού. Συνδύαζαν λειτουργικότητα και κοινωνική προβολή. Τα διπλά ψηλά τακούνια τους εξασφάλιζαν προστασία από το θερμό δάπεδο του λουτρού αλλά κυρίως από τα νερά που το πλημμύριζαν. Ανάλογα με το οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο του κατόχου, φτιάχονταν από ποικίλα ξύλα και στολίζονταν με ποικίλα πολύτιμα υλικά. Για τις Ελληνίδες του Πόντου τα ναλία ήταν απαραίτητο σύνεργο για τις φροντίδες καθαριότητας στο σπίτι και στο κοινό λουτρό στον Πόντο αλλά και στον Ελλαδικό χώρο.

The **clogs** were of the necessary objects to be used in the bath. Their function was both practical and social: the double high heels protected the feet from the high temperature of the floor but mainly from the water that would flood the wet areas and the materials humble or expensive, precious materials would prove the social status of the user. For the Greek women of Pontos these clogs were also necessary during housekeeping, in the public baths in Pontos and in Greece.

Σχεδιασμός, υλοποίηση προγράμματος : Λένα Καλπίδου – Αρχαιολόγος
Φωτ. : Α. Σαντρουζάνος